

Vates-säätiön lausunto valtioneuvoston esityksestä asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Valtioneuvoston asetuseruonnoksessa säädetään valtionavustuksesta sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille sekä avustusasioiden neuvottelukunnasta. Asetuseruonnoksessa käsitellään muun muassa avustuksen käyttöä ja käytön selvittämisprosessin eri vaiheita ja erilaisia avustuseruajia. Asetuksen on tarkoitus astua voimaan 1.1.2024.

Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä asiantuntijaorganisaatio. Vates-säätiö keskittyy lausunnossaan niihin kohtiin, joilla on eniten vaikutusta sosiaali- ja terveysalan järjestöjen ja säätiöiden toimintaan.

Asetustekstin termien käyttö johdonmukaiseksi

Asetuseruonnoksen 1. §:n mukaan avustus voidaan myöntää yleisavustuksena, investointiavustuksena tai hankeavustuksena. Asetuseruonnoksen eri pykälissä käytetään kuitenkin vaihtelevasti ilmaisuja kohdennettu yleisavustus sekä yleisavustus. Asetuksen tekstiä on syytä tarkentaa niin, että tekstissä käytetään yhdenmukaisesti 1 §:ssä esitettyä termistöä.

Avustettavan toiminnan yhdyspinnat julkiseen sektoriin

Asetuseruonnoksen 2. §:n mukaan avustusta ei myönnetä valtion, kunnan tai hyvinvointialueen vastuulle kuuluvien tehtävien rahoittamiseen, *ellei näillä toimilla ole välitöntä yhteyttä kokeilu- ja kehittämistyöhön tai uusien toimintamallien käyttöönottoon*. Jos avustettava toiminta katsotaan luonteeltaan lakisääteiseksi toiminnaksi, sisältää se mahdollisesti julkiselle hallintotehtävälle kuuluvaa yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa päätöksentekoa, valvontaa ja tarkastuksia tai turvallisuutta edistäviä tehtäviä.

Tilanteissa, joissa avustusta myönnetään lakisääteiseen toimintaan, tulee Vates-säätiön mielestä varmistaa se, että avustettavalle toiminnalle on vain yksi toimija. Lisäksi tulee varmistaa, ettei avustusta myönnetä sellaisiin pysyväisluonteisiin käyttötarkoituksiin, jotka kuuluvat kunnan tai hyvinvointialueen lakisääteisiin julkisiin hallintotehtäviin. Nämä täsmennykset on syytä lisätä asetuseruonnoksen toiseen pykälään.

Avustuksen myöntämisen edellytykset ja määrä

Asetuseruonnoksen 3. §:ssä eriteltyt avustuksen myöntämisen edellytykset kohdistuvat erityisesti avustuksen hakijaan. Olisi tarkoituksenmukaista, että avustuksen myöntämisen edellytyksiä tarkennetaan vielä avustettavan toiminnan osalta.

Asetuseruonnoksen 4. §:n mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi säännöllisesti avustuksen saajien varallisuusasemaa yhden vuoden tilinpäätöksen perusteella. Vates-

säätiö esittää, että huomioitavaksi tulee ottaa yhden tilinpäätöskauden sijaan kolme viimeistä tilinpäätöskautta. Yksittäiseen tilinpäätökseen voi kohdentua satunnaisia eriä, esimerkiksi joka toinen tai kolmas vuosi järjestettäviä toimintoja. Toiminnan ennustettavuus ja suunnitelmallisuus edellyttävät yhtä tilikautta pidemmän aikavälin huomioimista.

Yleisavustetusta toiminnasta saatava tuotto valtionapukelpoiseksi kuluksi

10. §:n 3. momentista tulee poistaa koulutustoiminta. Monien järjestöjen ja säätiöiden harjoittama koulutus ei ole rinnastettavissa tarvikkeiden ja julkaisujen myyntiin tai tilojen vuokraukseen. Nämä eriteltiin asetusluonnoksessa toiminnaksi, jonka hyväksyttävänä kustannuksena huomioitaisiin vain toiminnan alijäämä. Koulutus on usein organisaation jäsenistöä tukevaa ja yhteiskunnallisia tavoitteita edistävää, mistä voi olla maininta jopa organisaation säännöissä.

Yhdistyksen tai säätiön tarkoitukseen liittyvästä koulutus- ja tapahtumatoiminnan järjestämisestä aiheutuneet kulut tulee voida lukea täysimääräisesti valtionapukelpoiseksi kuluksi ilman, että niistä vähennetään toiminnan tuottoja. Vates-säätiö esittää § 10 4. momentin muotoilua muutettavaksi seuraavasti: ”Yleisavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta toiminnasta aiheutuviin kuluihin vähennettynä avustettavasta toiminnasta saatavilla tuotoilla.”

Avustuksen käytön selvitys

Epäselvyyksien välttämiseksi voisi olla tarkoituksenmukaista lisätä lista asiakirjoista asetusluonnoksen 17. §:n 1. momenttiin, jotka on liitettävä avustuksen käytön vuosiselvitykseen. Luonnoksessa lukee tällä hetkellä *oikeat ja riittävät tiedot*.

Tilintarkastajan raportti on järjestöille ja säätiöille huomattava taloudellinen ja hallinnollinen rasite. On hyvä, että raportointirajaa korotetaan koskemaan 300 000 euron avustuksia.

Asetusluonnoksesta riippumattomana asiana tilintarkastajan raportoinnin vaikuttavuudesta tulisi tehdä erillinen selvitys.

Asetustekstissä viittausten lisääminen muihin lakeihin

Asetusluonnoksen pykälissä 19 ja 20 ei ole eritelty neuvottelukunnan eikä arviointi- ja avustusjaoston tehtäviä. Ne löytyvät esimerkiksi Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6. §:n momenteista 2 ja 3. Asetustekstiin tulisi lisätä viittaukset esimerkiksi näihin lain kohtiin pykälän 21 yhteyteen.

Helsingissä 5. päivänä syyskuuta 2023

Jaana Pakarinen
toimitusjohtaja
Vates-säätiö sr